

Työpaikan lait ja työsuhdeopas

2023

22., uudistettu painos

Copyright © 2022 Alma Talent Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-4758-7

ISBN 978-952-14-4759-4 (verkkokirja)

Taitto: Aste Kirjat Oy, Helene Lindfors

Paino: Otavan Kirjapaino Oy, 2022 Keuruu

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Sisällys

Lukijalle	13
Vuonna 2022 voimaan tulleita ja vuonna 2023 voimaan tulevia säädösmuutoksia	17
1. Työsuhteen ehtojen lähteet	21
1.1 Työsuhteen ehtojen määräytyminen	21
1.2 Lähteiden etusijajärjestys	21
1.3 Työnantajan tulkintaetuoikeus	22
2. Työnantajan työjohto-oikeus	22
2.1 Työsopimuksen sisältö ratkaisee työjohtovallan laajuuden	22
2.2 Millainen määräys on hyväksyttävä?	23
2.3 Työnantaja päättää, milloin määräys tulee voimaan	23
2.4 Yhteistoimintaneuvottelut	24
2.5 Työehtosopimuksen määräykset	24
3. Työntekijän ja työnantajan velvollisuudet	24
3.1 Työntekijän velvollisuudet	24
3.1.1 Työntekijän yleiset velvollisuudet	24
3.1.2 Työturvallisuudesta huolehtiminen	25
3.1.3 Kilpaileva työsopimus	25
3.1.4 Liikesalaisuudet	25
3.1.5 Kilpailukieltosopimus	26
3.2 Työnantajan velvollisuudet	27
3.2.1 Syrjintäkielto	27
3.2.2 Tasa-arvo	27
3.2.3 Työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu	28
3.2.4 Työturvallisuus	28
3.2.5 Selvitys työnteon keskeisistä ehdoista	29
3.2.6 Velvollisuus tarjota osa-aikaiselle työntekijälle lisätöitä	29
3.2.7 Vapautuvista työpaikoista tiedottaminen	29
3.2.8 Työsuhteen kestosta riippuvat etuudet	30
3.2.9 Työehtosopimuksen noudattamisvelvollisuus	30
3.2.10 Sairausajan palkanmaksuvelvollisuus	31
3.2.11 Palkan määrä ja palkankorotukset	31
3.2.12 Palkanmaksu ajallaan	32
4. Työhönottotilanne	33
4.1 Syrjintäkielto ja tasapuolinen kohtelu	33
4.2 Yksityisyyden suoja	33
4.3 Testit	33

5.	Työsopimuksen tekeminen	34
5.1	Työnantajan ja työntekijän välinen sopimussuhde	34
5.2	Työsopimuksen ehdot	34
5.2.1	Sopimusvapaus lähtökohtana	34
5.2.2	Suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti	34
5.2.3	Työsopimuksen osapuolet	35
5.2.4	Työsopimuksessa sovittavat asiat	35
6.	Yksityisyyden suoja työpaikalla	38
6.1	Vain tarpeellisia henkilötietoja voidaan kerätä	38
6.2	Terveystiedot	39
6.3	Henkilöturvallisuusselvitys	41
6.4	Henkilöluottotiedot	41
6.5	Testaaminen	42
6.6	Tekninen valvonta	42
7.	Epättyypilliset työsuhteet	44
7.1	Määräaikainen työsopimus	44
7.2	Osa-aikatyö	45
7.3	Vuokratyö	46
7.4	Etätyö	47
8.	Perhevapaat	48
8.1	Raskausvapaa ja vanhempainvapaat	49
8.2	Osittainen vanhempainvapaa	50
8.3	Hoitovapaa	50
8.4	Raskaus- ja vanhempainvapaasta sekä hoitovapaasta ilmoittaminen	50
8.5	Osittainen hoitovapaa	51
8.6	Lapsen sairastuminen (tilapäinen hoitovapaa)	52
8.7	Poissaolo pakottavista perhesyistä	52
8.8	Omaishoitovapaa	52
8.9	Perhevapaa ja vuosiloma	53
8.10	Oikeus palata aikaisempaan työhön	53
9.	Vuosiloma	54
9.1	Vuosilomalain keskeiset periaatteet ja käsitteet	54
9.2	Vuosiloman ansaitseminen	54
9.2.1	14 päivän ja 35 tunnin laskentasäännöt	55
9.2.2	Työssäolopäivien veroiset poissaolopäivät	55
9.2.3	Oikeus vuosilomaa täydentäviin lisävapaapäiviin	56
9.3	Loma-ajan palkka	56
9.4	Loman ajankohdan määrääminen ja sen muuttaminen	57
9.5	Lomaraha (lomaltapaluuraha) ja lomakorvaus	58
9.5.1	Lomaraha	58
9.5.2	Lomakorvaus	58

9.6	Säästövapaa	59
9.7	Vuosilomakirjanpito	59
10.	Työntekijän lomauttaminen	59
10.1	Väliaikainen toimenpide	59
10.2	Lomauttamisen perusteet	60
10.3	Työntekijöiden kuuleminen	60
10.4	Lomautusilmoitus ja todistus lomauttamisesta	60
10.5	Työhön paluu lomautuksen päätyttyä	61
10.6	Työntekijän irtisanomisoikeus lomautusaikana	61
10.7	Irtisanomisajan palkka	62
11.	Työsuhteen ehtojen yksipuolinen muuttaminen ja osa-aikaistaminen	62
11.1	Työsuhteen ehtojen muuttaminen	62
11.2	Osa-aikaistaminen	63
12.	Liikkeen luovutus	63
12.1	Liikkeen luovutuksen käsite	63
12.2	Irtisanomisoikeus liikkeen luovutuksen yhteydessä	64
13.	Työsuojelu	64
13.1	Turvallinen ja terveellinen työympäristö	64
13.2	Työsuojelu on yhteistoimintaa	64
13.3	Työtapaturmat ja ammattitaudit	65
13.4	Työtapaturmasta tai ammattitaudista tehtävä ilmoitus	65
13.5	Työpaikan ilmapiiriongelmat	66
14.	Työaika	67
14.1	Työaikalaki on yleislaki	67
14.2	Työajaksi luettava aika	67
14.3	Säännöllinen työaika	68
14.3.1	Normaali työaika	68
14.3.2	Liukuva työaika	69
14.3.3	Joustotyöaika	69
14.3.4	Työaikapankki	70
14.3.5	Lyhennetty työaika	71
14.4	Säännöllisen työajan ylittäminen	71
14.4.1	Käsitteet	71
14.4.2	Lisätyöstä ja ylityöstä maksettava korvaus	72
14.4.3	Lisätyö- ja ylityökorvaus vapaa-aikana	73
14.5	Yö-, vuoro- ja jaksotyö	73
14.5.1	Yötyö	73
14.5.2	Vuorotyö	73
14.5.3	Jaksotyö	74

14.6	Tauot, lepoajat ja sunnuntaityö	74
14.6.1	Päivittäiset tauot ja lepoajat	74
14.6.2	Sunnuntaityö	75
14.7	Työaika-asiakirjat	76
14.7.1	Työajan tasoittumissuunnitelma	76
14.7.2	Työvuoroluettelo	77
14.7.3	Työaikakirjanpito	78
14.8	Työajan lyhennykset	78
14.9	Palkaton vapaa	78
14.10	Kanneaika	78
14.11	Nähtävänäpito ja valvonta	79
14.12	Rangaistussäännökset	79
15.	Työsopimuksen päättäminen	79
15.1	Päättämistavat	79
15.2	Työsopimuksen purkaminen	80
15.2.1	Erittäin painava syy -edellytys	80
15.2.2	Työntekijän oikeus purkaa työsopimus	80
15.2.3	Työsopimuksen purkaminen koeaikana	80
15.2.4	Purkamisoikeuden raukeaminen	81
15.2.5	Toista osapuolta kuultava ennen purkamista	81
15.2.6	Toisen osapuolen oikeus pitää työsopimusta purkautuneena	81
15.3	Määräaikainen työsopimus	81
15.3.1	Päätyminen ilman irtisanomista	81
15.3.2	Työsopimuksen jatkaminen	82
15.4	Irtisanominen henkilöstä johtuvista syistä	82
15.4.1	Sallitut irtisanomisperusteet	82
15.4.2	Kielletyt irtisanomisperusteet	83
15.4.3	Raskaana tai perhevapaalla olevan työntekijän irtisanominen	83
15.4.4	Perusteeseen vedottava kohtuullisessa ajassa	83
15.4.5	Olennaisuusvaatimus	84
15.4.6	Varoitus	84
15.4.7	Työntekijän kuuleminen ja uudelleensijoittaminen	84
15.5	Irtisanominen taloudellisista ja tuotannollisista syistä	84
15.5.1	Työn vähentymisen ajankohta	84
15.5.2	Työn vähentymisen määrä ja kesto	85
15.5.3	Tehtävien uudelleenjärjestäminen	85
15.5.4	Uudelleensijoittaminen ja kouluttaminen	86
15.5.5	Irtisanomisten kohdistaminen	86
15.5.6	Kuuleminen	86
15.5.7	Selvitysvelvollisuus	87
15.5.8	Yhteistoimintaneuvottelut	87
15.5.9	Työllistymisvapaa	87

15.5.10	Työnantajan järjestämä valmennus ja koulutus	87
15.5.11	Työterveyshuollon järjestämisvelvollisuus	88
15.6	Työnantajan konkurssi ja kuolema	88
15.7	Irtisanominen saneerausmenettelyn yhteydessä	88
15.8	Henkilöstön edustajan työsopimuksen päättäminen	88
15.9	Yleiset irtisanomisajat	89
15.9.1	Työnantajan ja työntekijän irtisanomisajat	89
15.9.2	Työntekovelvollisuus irtisanomisaikana	90
15.9.3	Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen	91
15.9.4	Irtisanomisaika ja vuosiloma	91
15.10	Työsopimuksen päättämismenettely	91
15.11	Työsopimuksen päättämiseen liittyvät toimenpiteet	92
15.11.1	Lopputili ja saatavan kuittaus	92
15.11.2	Odotuspäivien palkka	92
15.11.3	Korko	92
15.11.4	Työtodistus	92
15.11.5	Työnantajan ilmoitus työ- ja elinkeinotoimistolle	93
15.11.6	Työnantajan tiedottamisvelvollisuudet	93
15.11.7	Työttömyyskorvauksen saaminen	94
15.11.8	Työsuhteen päättyessä tehtävät sopimukset	94
15.12	Irtisanotun työntekijän takaisin ottaminen	94
15.13	Seuraamukset lainvastaisesta työsopimuksen päättämisestä	94
15.13.1	Korvaus	94
15.13.2	Tasa-arvolain mukainen hyvitys	95
15.13.3	Yhdenvertaisuuslain mukainen hyvitys	95
16.	Yhteistoiminta työpaikalla	96
16.1	Osapuolet	96
16.2	Mitä asioita käsitellään yhteistoimintamenettelyssä?	97
16.3	Vuoropuhelu	97
16.4	Työyhteisön kehittämissuunnitelma	98
16.5	Säännöllisesti annettavat tiedot	99
16.6	Muutosneuvottelut	99
16.7	Vapautus työstä ja korvaukset	102
16.8	Tietojen salassapitovelvollisuus	102
16.9	Seuraamukset	103
17.	Työeläke	103
17.1	Vanhuuseläke	103
17.1.1	Eläkeikä	103
17.1.2	Karttuu vuosiansioista	103
17.1.3	Palkaton aika	104
17.2	Osittainen vanhuuseläke	104
17.3	Työeläkekuntoutus	104
17.4	Työkyvyttömyyseläke	105

17.5	Työuraeläke	105
17.6	Lisäpäiväoikeus	105
18.	Oikeusturvakeinot	105
18.1	Erimielisyysneuvottelut	105
18.2	Riita-asoiden käsitteleminen käräjäoikeuksissa	106
18.3	Whistleblower-ilmiantokanavat	107
18.4	Toimeentuloturva-asoiden muutoksenhakujärjestelmä	108
18.5	Työsuhdeongelmissa auttavia viranomaisia	108
	Lisätietoja	109
	Työsopimuslaki 26.1.2001/55	111
	Laki työntekijöiden lähettämisestä 17.6.2016/447	128
	Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325	137
	Laki maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta 8.5.2009/305	140
	Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301 (5 luku)	141
	Opintovapaalaki 9.3.1979/273	145
	Vuorotteluvapaalaki 30.12.2002/1305	146
	Työaikalaki 5.7.2019/872	149
	Vuosilomalaki 18.3.2005/162	159
	Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738	165
	Valtioneuvoston asetus työpaikkojen turvallisuus- ja terveysvaatimuksista 18.6.2003/577	175
	Valtioneuvoston asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta 18.6.2003/576	177
	Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta 26.3.2009/205	180
	Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta tärinästä aiheutuvilta vaaroilta 27.1.2005/48	196
	Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta 26.1.2006/85	199
	Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta 12.6.2008/400	201
	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista 1.9.2020/654	228
	Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi sähkömagneettisista kentistä aiheutuvilta vaaroilta 19.5.2016/388	229
	Merityösopimuslaki 17.6.2011/756	236
	Laki laivaväen lääkärintarkastuksista 17.12.2010/1171	255
	Valtioneuvoston asetus laivaväen asuinympäristöstä aluksella 13.12.2012/825	257
	Merityöaikalaki 9.4.1976/296	261
	Laki työajasta kotimaanliikenteen aluksissa 26.3.1982/248	265
	Valtioneuvoston asetus valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista 30.12.2013/1313	269

Merimiesten vuosilomalaki 1.6.1984/433	269
Laki nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998	274
Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä 15.6.2006/475	276
Sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta 25.4.2012/188	278
Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383	279
Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta 20.1.2006/44	283
Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609	294
Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 13.8.2004/759	299
Turvallisuusselvityslaki 19.9.2014/726	304
Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä 22.12.2006/1233	319
Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290	321
Työehtosopimuslaki 7.6.1946/436	351
Yhteistoimintalaki 30.12.2021/1333	352
Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yrittäjäryhmissä 30.3.2007/335	360
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa 30.12.2013/1233	368
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella (29.6.2021/631) 13.4.2007/449	375
Laki taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä 20.12.2013/1136	379
Henkilöstörahasolaki 5.11.2010/934	379
Laki henkilöstöeduksesta eurooppayhtiössä (SE) ja eurooppaosuuskunnassa (SCE) sekä rajat ylittävissä yhtiöiden sulautumisessa tai jakautumisessa 13.8.2004/758	387
Työtapaturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459	394
Valtioneuvoston asetus ammattitautiluettelosta 11.6.2015/769	435
Valtioneuvoston asetus työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua haittaluokituksesta 11.6.2015/768	438
Laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta 9.9.2016/771	438
Liikesalaisuuslaki 10.8.2018/595	440
Asiahakemisto	445

Lukijalle

Tähän teokseen on koottu työelämän keskeisiä lakeja ja asetuksia. Teos sisältää lain mukaan työpaikalla nähtävillä pidettävät tärkeimmät lait ja asetukset. Säädösten lisäksi teos pitää sisällään tiiviin yleisesityksen työsuhteen keskeisistä asioista. Teos onkin tarkoitettu jokaisen työpaikan käsikirjaksi. Se on laadittu siten, että työntekijä, luottamushenkilö, työsuojeluhenkilöstöön kuuluva esimies tai työnantaja voi yksittäisessä ongelmatilanteessa saada vastauksen kysymykseensä ja huolehtia siitä, että työpaikan asiat tulevat hoidetuksi lain tarkoittamalla tavalla.

Keskeisiä tulevia työlainsäädännön muutoksia

Lukijan on syytä huomioida työlainsäädännön tulevat muutokset, joiden käsittely on eduskunnassa vielä kesken teoksen mennessä painoon.

Työsopimuslain 1 luvun 1 §:n soveltamisalasäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulkinnanvaraisissa tilanteissa työsuhteen olemassaolo arvioidaan kokonaisuutena ottamalla huomioon työn tekemisen ehdot, olosuhteet, joissa työtä tehdään, osapuolten tarkoitus oikeussuhteen luonteesta sekä muut osapuolten tosiasialliseen asemaan oikeussuhteessa vaikuttavat seikat (HE 215/2022). Vaikka kokonaisarviointi ei olekaan uutta, erilaiset työnteon muodot – kuten digitaalisten alustojen välityksellä tapahtuva työskentely, niin sanottu kevytyrittäjä ja muu itsensätyöllistäminen – korostavat sen tarpeellisuutta ja siitä säättämistä. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2023.

Hallitus on antanut esityksen työntekijöiden aseman turvaamiseksi yhtiöiden rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä (HE 213/2022). Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön yhtiöoikeudellisia yritysjärjestelyjä koskevan direktiivin säännökset työntekijöiden aseman turvaamisesta. Direktiivi edellyttää, että henkilöstöä tiedotetaan oikea-aikaisesti ja kuullaan suunnitteilla olevista yritysjärjestelyistä. Hallitus esittää, että yrityksen tulisi tiedottaa henkilöstölle ja kuulla sitä ennen kuin yhtiökokouksessa käsitellään selvitystä tai suunnitelmaa henkilöstön asemasta yritysjärjestelyssä. Henkilöstölle pitäisi myös antaa perusteltu vastaus sen selvitykseen tai suunnitelmaan esittämistä huomautuksista ennen kuin järjestelystä päätetään. Esityksen tavoitteena on turvata henkilöstön asema, kun työnantajayhtiö suunnittelee tai toteuttaa rajat ylittävää sulautumista, jakautumista tai kotipaikan siirtoa.

Työnantajia koskeviin työnantajavelvoitteisiin kuuluu muun muassa työsopimuksen mukaisen palkan maksaminen sekä työoikeuteen, työsuojeluun, työterveyteen ja sosiaaliturvan rahoitukseen liittyviä velvoitteita. Halli-

tuksen esityksellä varmistetaan työnantajavelvoitteiden jatkuminen rajat ylittävissä järjestelyissä, kuten direktiivi edellyttää.

Jos kyse on liikkeen luovutuksesta, sovelletaan liikkeen luovutusta koskevia työsopimuslain ja merityösopimuslain säännöksiä. Hallituksen esityksen mukaan sulautumisessa muodostettava yhtiö ja kotipaikan siirtävä yhtiö vastaavat työnantajavelvoitteista myös muissa tapauksissa. Yhtiön jakautuessa jakautumissuunnitelmassa tulee määritellä, mikä jakautumisen seurauksena syntyvistä yhtiöistä toimii kunkin työntekijän työnantajana ja vastaa työsuhteen ehtojen ja muiden työnantajavelvoitteiden jatkuvuudesta. Hallituksen esittämät muutokset tulisivat voimaan 31.1.2023.

Hallitus on myös antanut esityksen yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (HE 148/2022). Esitetyt muutokset tulisivat voimaan 1.6.2023. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi suositella hyvityksen maksamista syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutuneelle. Vastatoimilla tarkoitetaan sitä, että henkilö asetetaan epäedulliseen asemaan siksi, että hän on vedonnut tasa-arvolakiin tai osallistunut syrjintäasian selvittämiseen. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan suositus ei olisi sitova päätös, eikä suosituksen tehosteeksi voitaisi asettaa uhkasakkoa. Jos lautakunnan suositusta ei noudatettaisi, syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutunut voisi vaatia hyvitystä käräjäoikeudessa.

Yhdenvertaisuuslain työnantajan velvoitetta edistää yhdenvertaisuutta selkeytetään siltä osin, mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta. Ehdotuksen mukaan työnantajan tulee huomioida eri syrjintäperusteet arvioidessaan yhdenvertaisuuden toteutumista. Lisäksi ehdotuksessa täsmennetään, että arviointi tulee tehdä myös työhönoton osalta. Vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten on laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma. Yhdenvertaisuussuunnitelman osalta ehdotetaan, että suunnitelman tulee jatkossa sisältää edistämistoimenpiteiden lisäksi myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset.

Yhdenvertaisuuslain säännöstä häirinnästä muutettaisiin siten, että häirintä voi kohdistua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään. Yhdenvertaisuusvaltuutettu ja yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisivat viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintäasian, jossa ei voida yksilöidä yksittäistä asianomistajaa. Muutoksella mahdollistettaisiin valvontaviranomaisten puuttuminen myös sellaiseen syrjintään, joka kohdistuu yksittäisen tietyn henkilön sijasta laajemmin ihmisryhmään.

Myös yhdenvertaisuuslakia työelämässä valvovien viranomaisten tehtäviin ja toimivaltaan esitetään muutoksia. Yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi toimivalta valvoa lain noudattamista myös työelämässä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu voisi myös työelämää koskevissa tapauksissa selvittää syrjintäepäilyä ja antaa perustellun kannanoton yhdenvertaisuuslain vastaisen menettelyn ennaltaehkäisemiseksi taikka sellaisen jatkamisen tai uusimisen estämiseksi. Työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa tarkennettaisiin, ja työsuojeluviranomainen voisi antaa työnantajalle kehotuksen myös työnantajan velvollisuudesta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta.

Uudella ilmoittajansuojelulla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelua koskeva direktiivi (HE 147/2022). Ilmoittaja, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen lainsäädännön aloilla, voisi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä yleiseen etuun kohdistuvia uhkia ja vakavia haittoja. Ehdotetussa laissa asetettaisiin yli 50 työntekijää työllistävälle yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioille sekä valtion virastoille velvollisuus perustaa sisäinen ilmoituskanava. Laissa olisi säännökset muun muassa ilmoituskanavia ja menettelyitä koskevista vaatimuksista. Ehdotetussa laissa kiellettäisiin ilmoittajaan kohdistuvat vastatoimet. Vastatoimien kiellon rikkomisesta tai ilmoittamisen estämisestä voisi seurata vahingonkorvausvastuu ja velvollisuus maksaa hyvitystä loukatulle. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Hallituksen esityksessä 35/2022 ehdotetaan muutettavaksi yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia. Työntekijän henkilötietojen keräämistä koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantaja voisi työsuhteen aikana kerätä työntekijän henkilötietoja ilman hänen suostumustaan työnantajalle laissa säädettyjen oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamista varten. Keräämisen ei edellytettäisi perustuvan suostumukseen myöskään silloin, jos laissa on erikseen säädetty toisin henkilötietojen käsittelystä. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Teoksen alkuosan yleisesityksen ajantasaisuuden on tarkistanut ja päivittänyt OTT, VT Kimmo Nieminen.

Lainsäädännön muutoksia on seurattu säädöskokoelmanumeroon 866/2022 saakka (julkaistu 24.10.2022).

Helsingissä marraskuun 1. päivänä 2022

Toimitus